

NEWSLETTER

„LODNÍ POŠTY“

PHILATELY BOHEMIA s.r.o., PRAHA

Číslo 1 (1)

Ročník 2020

Praha 25. listopadu 2020

Úvodem ...

Úvodem bývá slušné se představit. Kdo jsme?

Jsme dva společníci, kteří mají rádi vodu, lodě bez rozdílu velikosti, ale taky známky, filatelii a atmosféru, kterou umí kolem sebe vyvolat filatelie a filatelisti. Proto jsme se dohodli, že když dáme dohromady to, co každý z nás umí nejlépe, může to vcelku dávat nějaký smysl. Jeden z nás, ten starší - Břetislav Janík, ukončil kariéru na České poště, kde vedl kolektiv pracovníků Známkové tvorby. Ten druhý z nás, Jan Hamza, je šífař snad odjakživa, pracuje v lodní dopravě na Vltavě a na Labi a zná všechno co se dá schovat pod obecnou představu romantiky ale současně těžké dřiny námořníků. Oba jsme dosáhli stavu, že o své profesi víme více než leccos a jsme ochotni to dát dohromady s cílem soustředit kolem sebe lidi, kteří sbírají známky a celiny a vadí jim, že dosud nebyla na českém území ustavena žádná společnost či klub s náplní tvorby a sbírání dokladů lodních pošt. Přitom zrovna ta vltavská lodní pošta je dosud nejen obestřena záhadami, ale především neprobádána, ačkoliv doklady skutečně existují.

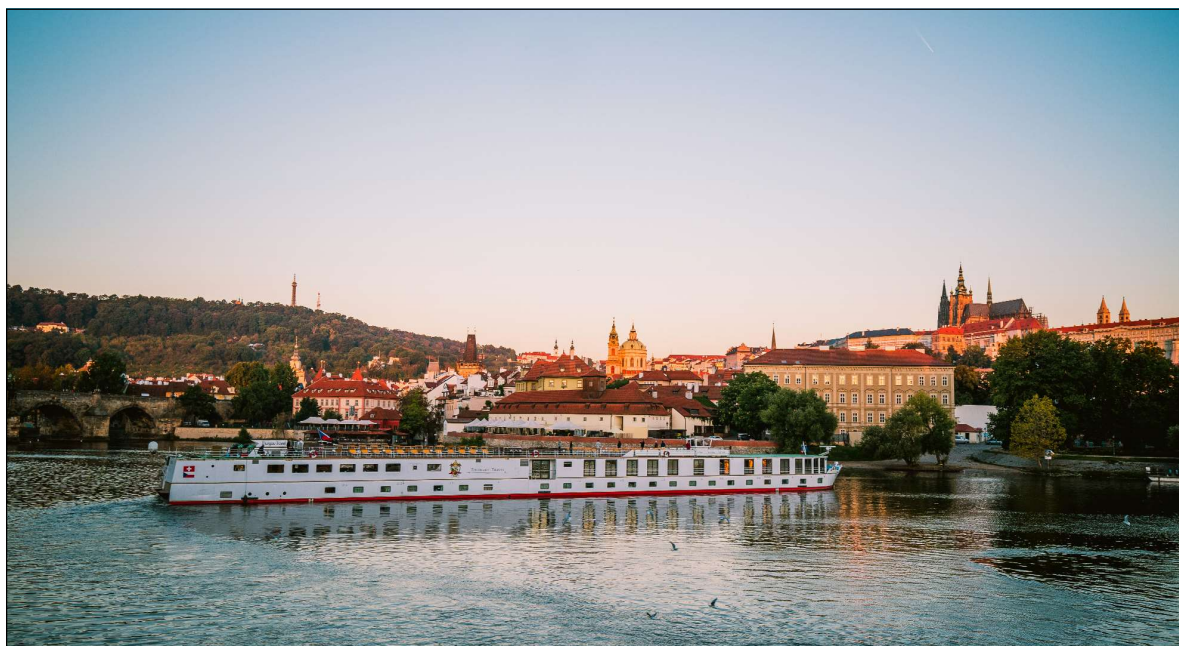
Chceme se pohybovat viditelně v české filatelii a máme své sny, kam chceme s „lodní poštou“ bezpečně

vplout. Ponecháme však vývoj pomalé a ostražitě plavbě na jistotu, abychom nepromyšlným manévrem nenajeli se společností na mělčinu.

A proč máme anglické jméno? Odpověď je velmi jednoduchá. Chceme postupně vybudovat rozsáhlý e-shop filatelistického materiálu a prostředí vyhledávačů na internetu slyší bohužel jen na angličtinu. A co PHILATELY BOHEMIA znamená? Překlad zní ČESKÁ FILATELIE. A to je skutečnost i závazek.

Vznikli jsme v létě a hned první iniciativou bylo vydat poštovní známky. Vlastní poštovní známky. Je to arch vlastních známek číslo 0108 (přesně VZ TL 0108). A je na nich právě M/S Florentina. Má nominální písmenovou hodnotu B, což momentálně odpovídá 19 Kč, tedy ekonomické formě posílání listovních zásilek.

Dokázali jsme z těchto známek udělat několik položek, které dávají možnost vybrat si. Především je to celý tiskový list poštovních známek tak, jak odešel z tiskárny poštovních známek v Hradištku. Tedy bez jakékoliv úpravy. Druhým takto neposkvřeným objektem je tzv. arch Specimen s obligátními kosočtverci, které jsou v české známkové tvorbě proslulé tímto pojmenováním.

Naším "maskotem" je motorová loď (anglicky motor ship M/S) FLORENTINA, což je jediná a největší hotelová loď plující pod českou vlajkou. Chcete-li dělat lodní poštu musíte mít loď a Jan Hamza je kapitánem této lodi a současně ředitelem společnosti, která Florentinu provozuje.

Dalším produktem, který jsme již pozměnili je tzv. embosovaný arch. Není to nic jiného než tzv. slepotiskový

otisk ruční raznice loga naší společnosti. Logo je otištěno do míst, kde nezasahuje do žádné poštovní známky, protože doplňuje tzv. záhlaví, tedy zákaznickou sféru, která je u našeho tiskového listu zcela vlevo, protože arch je orientován naležato. Co jsme tím získali? Novou položku která se odlišuje od tiskařského produktu a umožňuje zákazníkovi zakoupit si levnější produkt, aniž by došlo k jeho fyzickému poškození, například utržením pruhu s hologramem, jak to řeší někteří vydavatelé.

Vydali jsme pohlednici lodě M/S Florentina, abychom mohli posílat celistvosti stylově s naší vlastní známkou. Kromě toho vydáním pohlednice umožníme vznik originální a stoprocentní analogické dopisnice (cartes maximum), hned jakmile bude možné stanovit datum konání Dne lodní pošty, odložené z důvodu pandemie koronaviru.

Vymysleli jsme si pamětní listy. První z nich reaguje na společnou akci s Prestige Philately Clubem Prague (PPCP), který s námi udělal oficiální event pořádáním Dne lodní pošty. Proto k této akci potřebujeme příležitostné razítko (je již hotové, čeká se jen na datum akce). Pamětní list nebude samoúčelný, navazuje na něj skutečná lodní přeprava listovní pošty, kterou organizujeme společně s oddělením Známková tvorba České pošty s.p. Pamětní list velmi luxusní formou na grafickém papíře vysoké gramáže reflektuje kdo lodní poštu organizuje, totiž PHILATELY BOHEMIA a PPCP. Proto jsou zde použity známky M/S Florentina a jedna z vlastních známek emise Poklady světové filatelie, která je iniciována společností PPCP. Pamětní list je číslován, je embosován firemním logem a je v omenezném počtu 200 ks.

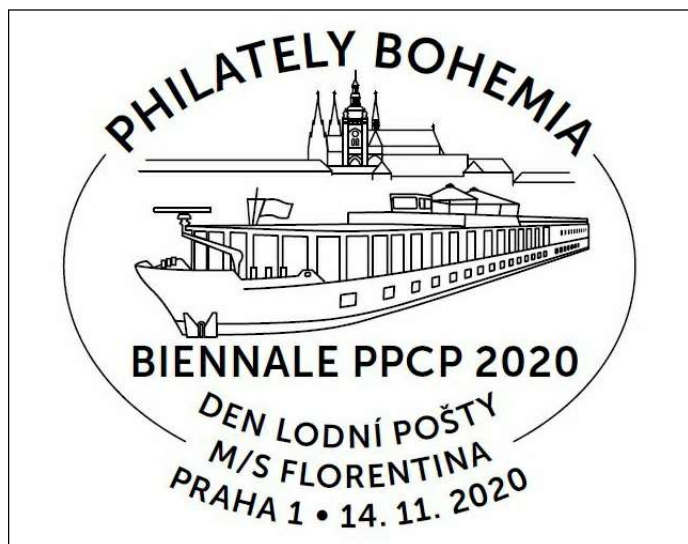
Druhým pamětním listem (200 ks) je připomenutí všedního dne lodě M/S Florentina, která pluje pro švýcarského zákazníka se zahraničními turisty po Labi a také Vltavě až do Prahy. Použity jsou vlastní známky námi iniciované a česká příležitostná známka 20 Kč PORTA BOHEMICA což je symbolicky místo kde se pohybuje akční rádius hotelové lodě.

Oba pamětní listy momentálně zdržuje příležitostné poštovní razítko, které čeká na svoje definitivní schválení v návaznosti na uvolnění pandemické situace a stanovení konečného data konání lodní pošty.

Tím jsme se dostali k analogické dopisnici, která stejně jako pamětní listy čeká na svoji chvíli, aby byla společně se známkou „znehodnocena“ poštovním razítkem.

K příležitosti lodní pošty máme připraveny pohlednice, které jsme opatřili kašety lodní přepravy. Bohužel razítka jsou připravena, ale použita byla pouze dvě. Jedno z nich, s textem „PODÁNO NA PALUBĚ“ již nikdy nebude použito, protože termín 14. XI. 2020 vypršel a díky koronaviru byla akce přeložena na pozdější dobu. Razítko kašetového typu má svoji historickou podobu se skutečnými razítky používanými v tzv. první republice na Vltavě, kde uprostřed rámečku je název lodi a po stranách jsou datумы plavby. Kašet k novému dni Lodní pošty bude vypadat stejně, ale bude tam platný datum specifické dopravy listovních zásilek. Díky tomuto našemu newsletteru budete o této události včas informováni, pokud budete mít zájem zůstat v tom s námi. V naší nabídce je již dnes kašet s textem „KORONAVIRUS - PŘELOŽENO“ a otiskem loga naší společnosti.

Známkové sešitky jsou velice praktické věci a jsou velmi oblíbeným filatelistickým artefaktem jednoho z nás. Proto nemohou chybět ani v nabídce Philately Bohemia. Vyšly o předposledním listopadovém víkendu a obsahují 10 vlastních známek M/S Florentina. Jejich obal je věnován velkému výročí lodní dopravy u nás: „155. výročí lodní dopravy“ u nás. Úvodní slovo napsal druhý z nás, protože historii lodní dopravy má v malíčku. Známkový sešitek má dvě plnohodnotné verze, které jej odlišují. V polovině nákladu (celkem 250 ks) jsou použity dvě svislé pětice známek, jedna z nich s hologramem a druhá logicky bez něj (známky jsou trhány zprava a z prostředku archu). Podle nás to nemá valného významu a možná nestálo za to to ani zmiňovat.

Logicky pokud byl náklad 400 ks tiskových listů rozdělen na tolik produktů, nemůže existovat mnoho čistých archů z tiskárny. A to je rozdíl ceny pro ty, kteří jej chtějí. Ostatní jej mají „se slevou“, protože všechny ostatní archy byly roztrhány na pamětní listy, známkové sešitky, analogické dopisnice a použity pro embosované archy a v neposlední řadě jako skutečné výplatné pro pohlednice.

Úvodem jsme Vás doufáme přesvědčili, že to s lodní poštou myslíme zcela vážně a jsme v samých počátcích naší produkce.

Budeme rádi, pokud s námi náš koníček budete sdílet, anebo sami přijdete s nějakým novým produkčním námětem. Těšíme se na Vaše reakce.

Lodní pošta na Vltavě - zásilky z vltavských parníků

Titulek asi většinu čtenářů překvapí, protože jde o téma prakticky neznámé - nebylo o něm dosud nic publikováno a celistvosti takto přepravené se vyskytují velice vzácně. Podívejme se tedy na zásilky podané k poštovní dopravě na vltavských parnících a opatřené jejich palubními razítky. Jde o zajímavé doklady lodní pošty na našem území, které si přes svoje nesrovnatelně skromnější postavení oproti daleko známějším celistvostem z labských parníků i v kontextu jiných poštovně-historických oborů rozhodně zasluhují pozornost sběratelů.

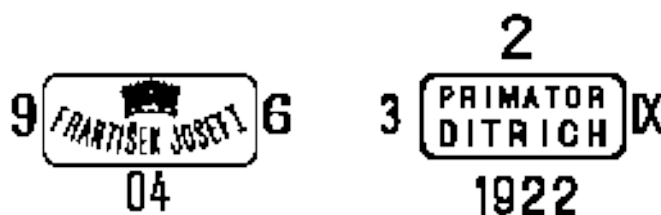
PETR GEBAUER

Obor lodní pošty je pro sběratele zaměřené na naše území ve srovnání s jinými poštovně-historickými disciplínami vyslovenou popelkou. Oproti přímořským zemím s bohatým spektrem sběratelské dokumentace zámořské a přímořské lodní dopravy skýtají vnitrozemské oblasti nesrovnatelně chudší možnosti omezující se na lodní dopravu na řekách a jezerech. Velká jezera mohou být pro sběratele lodních pošt zajímavá (nejlepším příkladem je Bodamské jezero), u nás ale připadá v úvahu v podstatě jen doprava říční. I na lodích říční osobní dopravy však cestující podávali poštu, která byla zpravidla opatřována otiskem palubního razítka. Podle definice Jiřího Nekvasila [1] u takových zásilek jde o plnohodnotný sběratelský materiál prokazující podání zásilky na palubě lodi. Z našeho území je to především pošta z labských parníků, které od přelomu století až po 50. léta razítkovaly pohlednice svými palubními razítky. Vzhledem k velkému počtu parníků a vysoké frekvenci osobní dopravy jde o zajímavé téma s poměrně širokými možnostmi sběratelského vyžití (podrobné zpracování této problematiky pro období před rokem 1918 lze nalézt v [2]). Nyní předkládám čtenářům poznatky o poštovně-historických aspektech osobní lodní dopravy na Vltavě. Jde o dosud nepublikované téma, které otevírá novou sběratelskou oblast z oboru lodní pošty na našem území.

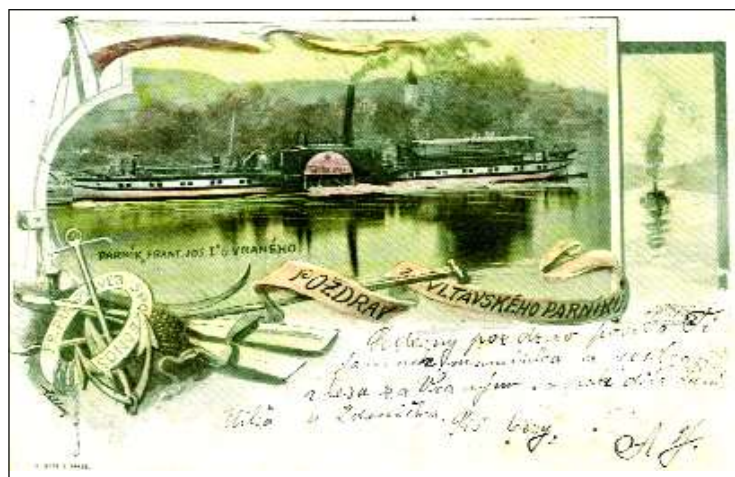
Veřejná osobní lodní doprava na Vltavě má 155letou tradici. V roce 1865 vznikla „Pražská společnost pro paroplavbu na řece Vltavě“ (dále PPS) a 26. srpna zahájila provoz plavbou parníku „Praž“ z Prahy do Ště-

chovic [3]. V roce 1866 přibyl parník Vyšehrad a v roce 1887 se vlajkovou lodí společnosti stal mohutný parník František Josef I. Do konce 19. století PPS vybudovala poměrně velký lodní park (cca 15 parníků) a přepravovala ročně kolem milionu cestujících. V této době PPS začala vydávat a prodávat pohlednice.

Důkazem, že pohlednice byla k dopravě podána na palubě některého z parníků, je otisk palubního razítka. Datumová razítka vltavských parníků měla zajímavé a neobvyklé provedení - nastavitelné datum je umístěno vně středního rámečku s názvem parníku. Jde o stejný mechanismus, jaký známe u některých starých drážních razítek (např. staniční razítka Studénsko-štramberské dráhy, vyobrazená v článku J. Bejsty [4]). Detaily jsou patrné z obr. 2, který ukazuje kresby datumových palubních razítek parníků „František Josef I“ a „Primátor Ditrich“. Na obr. 3 je ukázka příslušné celistvosti.

Obr. 2

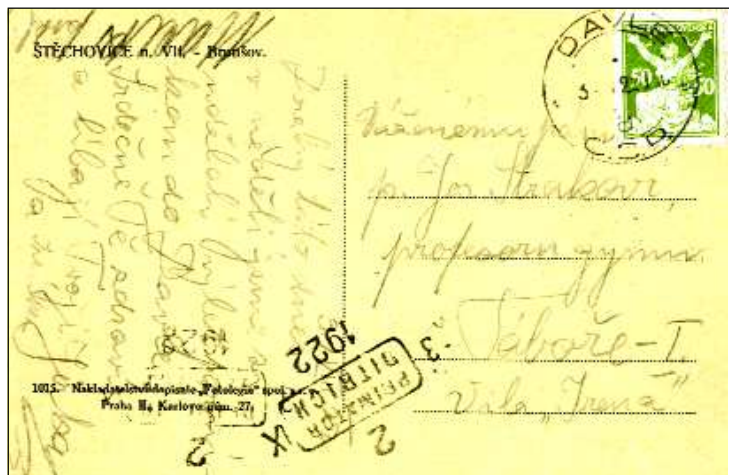
Obr. 1: Pohlednice „Pozdrav z vltavského parníku“, vydaná PPS v pražském nakladatelství J. Otto

Obr. 3: Pohlednice opatřená palubním razítkem parníku František Josef I. z 9. června 1904; známka byla znehodnocena další den poštovním úřadem Štěchovice

Vznik republiky v roce 1918 zastihl PPS (v roce 1913 byla přejmenována na „Pražskou paroplavební společnost“) v dobré kondici. Některé parníky byly přejmenovány, aby jejich názvy odpovídaly nové politické

situaci (např. parník „František Josef I.“ obdržel nový název „Zbraslav“). V průběhu 20. let se v důsledku rozvoje železniční a tramvajové dopravy začal postupně snižovat podíl lodní dopravy na veřejné dopravě, až změnil její charakter a význam na plavbu rekreační a zábavní. Na obr. 4 je ukázka celistvosti z meziválečné doby.

Obr. 4: Pohlednice z roku 1922 (dle textu pozdrav z výletu), opatřená palubním razítkem parníku „Primátor Ditrich“. Razítko je umístěno přes sdělení, což dokazuje, že bylo na zásilku otištěno až po předání odesílatelem k dopravě

Ve 30. letech se PPS dostala do ekonomických potíží, když většina jejích parníků musela být pro špatný stav odstavena a na sezónu 1936 jí zbývalo jen několik provozuschopných plavidel. Záchrana přišla v témže roce, kdy rozhodnutím vlády provoz PPS převzala polostátní Československá plavební akciová společnost Labská (ČSPL). Provoz vltavských parníků pak pokračoval i během protektorátu, kdy v letech 1939 a 1942 opět došlo k přejmenování některých parníků. Na obr. 5 je pohlednice (vydaná PPS) s otiskem palubního razítka parníku „Labe“ z roku 1940. Šlo o parník nově pořízený ČSPL v roce 1938; jeho původní název „Dr. Edvard Beneš“ byl v roce 1939 změněn na „Labe“ a v roce 1942 na „Vyšehrad“. Vyobrazené razítko je bez data; zatím se mi nepodařilo zjistit, zda vltavské parníky v té době ještě disponovaly i datumovými palubními razítky.

Obr. 5

PPS jako samostatná část ČSPL přežila válku a po znárodnění se stala součástí závodu Tuzemská plavba. I poválečnou dobu provázelo přejmenování parníků. Na

obr. 6 je pohlednice z roku 1948 s otiskem razítka „Pozdrav z parníku Stalingrad“. Vzhled tohoto razítka již odpovídá převažujícímu rekreačnímu charakteru lodní dopravy v uvedené době. Z pozdějších let se už doklady s razítky vltavských parníků neobjevují. V 60. letech byla PPS převedena na Pražský dopravní podnik, kde zůstala až do nové doby, kdy se opět stala soukromou společností. V roce 2015 oslavila jubilejní 150. paroplavební sezónu a při té příležitosti se parník Vyšehrad 1. května dočkal skutečné poštovní přepážky s příležitostným razítkem.

Obr. 6

Celistvosti s palubními razítky vltavských parníků jsou nepochybně atraktivním poštově-historickým materiálem. Zájemci, kteří by si takové doklady rádi zařadili do sbírky, je však budou hledat nesmírně těžce, protože všechny (s výjimkou období po roce 1945) jsou velmi vzácné. V tom se podstatně liší od podobných zásilek z labských parníků, které lze s větším či menším úsilím získat. Důvody nepatrného výskytu zásilek z vltavských parníků mi nejsou známy, ale nabízejí se dvě možná vysvětlení. Na labských parnících se běžně nacházely schránky, kam cestující mohli vhodit pohlednice určené k poštovní dopravě (tuto praxi podle vlastní zkušenosti svého času popsal Viktor Indra [5]). Buď se na palubě vltavských parníků takové schránky nenacházely a poštovní zásilky posádka přijímala jen výjimečně na přímou žádost cestujících, nebo se na parnících schránky nacházely, avšak zásilky nebyly běžně opatřovány palubním razítkem. Odpověď na otázku, které z obou vysvětlení je správné, zůstává předmětem pro další bádání. Zejména však zůstává otevřený velký prostor pro nálezy dokladů s dalšími zde nepopsanými razítky vltavských parníků. Jako pomůcka může sloužit připojená tabulka (na další straně) s přehledem vybraných parníků PPS včetně změn jejich názvů a doby provozu.

Literatura:

- [1] Nekvasil, Jiří: Lodní pošta. F3/84, s. 78.
- [2] Gebauer, Petr: Lodní pošta na Labi: pošta z parníků SBDG do roku 1918. M-R 6/11, s. 5.
- [3] Pažourek, Vlastimil: 150 let Pražské paroplavební společnosti. Vodní cesty a plavba 2-4/15.
- [4] Bejsta, Jiřík: Němé razítko z roku 1945 ze Studénky po téměř 60 letech promluví. F2/05, s. 5, obr. 5a, b.
- [5] Indra, Viktor: Lodní pošta na Labi? F12/78, s. 356.

Poznámka redakce: Bylo by dobré shromáždit co největší počet vyobrazení zaručeně pravých otisků parníků, pošlete nám její sken (z obou stran) a my jej rádi takových razítek pro dokumentaci a srovnávací účely. Máte-li tedy celistvost podanou na některém z vltavských parníků, pošlete nám její sken (z obou stran) a my jej rádi dál předáme autorovi článku.

Název parníku	spuštěn	změny názvu	vyřazen
Vyšehrad	1866	1928 Zbraslav, 1942 Königsaal, 1945 Zbraslav	1950
Rudolf	1885	1918 Jarov, 1937 Vrané, 1942 Frauenberg, 1945 Vrané	1948
Stefanie	1885	1918 Modřany, 1942 Klingenberg, 1945 Modřany, 1950? Pionýr	1955
František Josef I.	1887	1918 Zbraslav, 1928 Praha	1970
Primátor Dittrich	1891	1937 Vyšehrad, 1942 Chrudim, 1945 Vyšehrad	1951
Smíchov	1895	1918 Roudnice/L., 1937 Smíchov, 1945 Lidice	1952
František Josef	1911	1918 Mělník, 1937 Hradčany, 1942 Peter Parler, 1945 Hradčany	1981?
Palacký	1921	1937 Štěchovice, 1942 Goldenkron, 1945 Stalingrad	1961
Dr. E. Beneš	1938	1939 Labe, 1942 Wischehrad, 1945 Dr. E. Beneš, 1952 Vyšehrad	1988
A. Švehla	1938	1942 Karlstein, 1945 T. G. Masaryk, 1952 Děvín, 1992 Vyšehrad	-

Článek jsme získali díky laskavosti autora Dr. Petra Gebauera a vydavatele FILATELIE spol. s.r.o. S přetištěním z Filatelie 9/2020 souhlasili. Děkujeme.

Philately Bohemia s.r.o.		Přehled prodejních položek k dispozici ke dni 25. 11. 2020
VS 1001	Čistý arch VZ TL 0108 M/S Florentina	2000 Kč
VS 1002	Arch VZ TL 0108 M/S Florentina Specimen	1800 Kč
VS 1003	Embosovaný arch VZ TL 0108 M/S Florentina (slepotiskový otisk loga společnosti)	1800 Kč
VS 1004	Jednotlivé známky v násobcích 5 ks - 15 ks	1080 Kč
VS 1005	Jednotlivé známky v násobcích 5 ks - 10 ks	720 Kč
VS 1006	Jednotlivé známky v násobcích 5 ks - 5 ks	360 Kč
VS 1007	Pohlednice loď Florentina	10 Kč
VS 1008	Pohlednice loď Florentina s kašetem „Vltavská lodní pošta / Koronavirus - přeloženo“	98 Kč
VS 1009	Známkový sešitek s 10 vlastními známkami ke 155 letům pražské lodní dopravy	750 Kč
Bankovní spojení		2901854344 / 2010
IČ: 094 23 931		DIČ: Nejsme plátcí DPH
Adresa:		Italská 1583/24, Vinohrady. 120 00 Praha 2
E-mail:		lodniposta@post.cz b.janik@outlook.cz
Telefony:		Břetislav Janík, jednatel - 777 321 992 Jan Hamza, jednatel - 605 550 496

Newsletter „lodní pošty“ vydává společnost PHILATELY BOHEMIA se sídlem Italská 1583/24, Vinohrady, 120 00 Praha 2 /
Telefony: 777 321 992, 605 550 496 / e-mail: lodniposta@post.cz; b.janik@outlook.cz / Vychází v elektronické verzi dle
potřeby / Redaktor: Břetislav Janík / Copyright PHILATELY BOHEMIA 2020